

آیین نامه معاملات در شرکت بورس اوراق بهادار تهران

مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار سال ۱۳۸۵

ماده ۱ : تعاریف:

منظور از "سازمان"، در این آیین نامه، سازمان بورس و اوراق بهادار و منظور از "بورس" شرکت بورس اوراق بهادار تهران سهامی عام است .

"معاملات"، خرید یا فروش اوراق بهاداری است که در بورس پذیرفته شده است. هر معامله در صورتی قطعیت می یابد که به تایید "بورس" برسد .

"تابلوی بورس"، تابلویی است که برای ارائه اطلاعات طبقه بندی شده اوراق بهادار به کار می رود از قبیل تابلوی اصلی و فرعی، تابلو اوراق مشارکت دولتی و تابلوی اوراق مشارکت شرکت ها .

"عرضه"، عبارت است از اعلام آمادگی برای فروش اوراق بهادار از طرف کارگزار فروشنده.

"تقاضا"، عبارت است از اعلام آمادگی برای خرید اوراق بهادار از طرف کارگزار خریدار.

"مشتری"، شخصی است که متقاضی خرید (یا فروش) اوراق بهادار است. "مشتری" می تواند نماینده قانونی خریدار یا فروشنده باشد .

"سفارش"، درخواست خرید و یا فروش اوراق بهادار است که توسط "مشتری" به کارگزار ارائه می شود .

"قیمت پیشنهادی"، نرخ است که برای هر واحد اوراق بهادار از طرف کارگزار وارد سامانه معاملات می شود .

"قیمت باز"، نرخ است که اختیار تعیین آن از طرف "مشتری" به کارگزار واگذار می شود .

"قیمت محدود"، نرخ است که حداکثر یا حداقل آن از طرف "مشتری" به کارگزار اعلام می شود .

"قیمت معین،" نرخ ثابتی است که توسط "مشتری" برای انجام معامله به کارگزار اعلام می‌شود .

"واحد پایه معاملاتی متعارف،" حداقل میزان اوراق بهادار در هر معامله است که توسط "بورس" تعیین می‌شود .

"واحد پایه معاملاتی نامتعارف،" میزان اوراق بهاداری که از واحد پایه معاملاتی متعارف کمتر است .

"قیمت آغازین،" قیمتی است که در شروع جلسه رسمی معاملاتی برای هر ورقه بهادار در تابلو بورس اعلام می‌شود .

"قیمت پایانی،" قیمت هر ورقه بهادار در پایان هر جلسه رسمی معاملاتی بورس است که محاسبه و توسط "بورس" اعلام می‌شود .

"حجم مینا،" تعداد اوراق بهادار از یک نوع است که هر روز باید مورد دادوستد قرار گیرد تا کل درصد تغییر آن روز، در تعیین قیمت روز بعد ملاک باشد .

"سهام شناور آزاد،" هر شرکت، بخشی از سهام آن شرکت است که دارندگان آن آماده عرضه و فروش آن سهام می‌باشند، و قصد ندارند با حفظ آن قسمت از سهام، در مدیریت شرکت مشارکت نمایند .

"دامنه نوسان قیمت،" پایین‌ترین تا بالاترین قیمتی است که در آن دامنه، طی یک یا چند جلسه رسمی معاملاتی بورس، قیمت می‌تواند نوسان داشته باشد .

"بستن نماد،" توقف معاملات هر یک از انواع اوراق بهادار طی دوره معین طبق دستورالعمل مربوطه می‌باشد .

"محدودیت حجمی،" حداکثر تعداد اوراق بهاداری است که در هر نماد معاملاتی طی هر سفارش در سامانه معاملات وارد می‌شود. این رقم مضرب صحیحی از "واحد پایه معاملاتی متعارف" است .

"سپرده‌گذاری،" عملیاتی است که طی آن اوراق بهاداری که در سامانه معاملات به ثبت رسیده است، قابلیت معامله پیدا می‌کند .

"تسویه و پایاپای،" مرحله پایانی انجام معامله است که طی آن مالکیت اوراق بهادار به خریدار و وجوه حاصل از معامله به فروشنده منتقل می‌شود .

"نماد معاملاتی،" شناسه‌ای است که برای هر یک از اوراق بهادار به صورت منحصر به فرد در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه می‌تواند به صورت حروف، عدد و یا ترکیبی از هر دو باشد .

"**کد معاملاتی**،" شناسه "مشتري" جهت انجام معامله اوراق بهادار در سامانه معاملات است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می باشد .

"**کد معاملاتی گروهی**،" شناسه‌ای است که برای ورود سفارش‌های خرید و یا فروش گروهی برای هر شرکت کارگزاری در سامانه معاملات تعریف شده است. این شناسه به صورت حروف، عدد، و یا ترکیبی از هر دو می باشد .

"**سامانه معاملاتی**،" سیستم رایانه‌ای است که دریافت سفارش‌های خرید و فروش، تطبیق سفارش‌ها و در نهایت انجام معاملات از طریق آن انجام می‌شود .

"**ایستگاه معاملاتی**،" پایانه معاملاتی کارگزار است که با سامانه معاملاتی بورس در ارتباط می باشد. هر "ایستگاه معاملاتی" با کدی مشخص می‌شود که به آن "کد ایستگاه معاملاتی" گویند. ایستگاه‌های معاملاتی هر کارگزار با کدهای جداگانه تعریف می‌شود .

"**معامله بلوک**،" معاملاتی است که در آن قواعد مربوط به محدودیت حجمی و محدودیت قیمتی رعایت نمی‌شود.

"**معامله ترجیحی**،" انتقال سهام شرکت‌های دولتی به کارکنان واحدها به منظور اجرای برنامه‌های خصوصی سازی است که به نرخ معینی انجام می‌شود .

"**معاملات اشخاص خارجی**،" خرید و فروش اوراق بهادار اشخاص خارجی است که حسب مورد، پس از اخذ مجوز از مراجع ذی‌ربط، اقدام به معامله اوراق بهادار می‌کنند .

"**معاملات دو طرفه**،" معاملاتی است که کارگزار هم‌زمان نقش کارگزار خریدار و فروشنده را بر عهده دارد .

"**معاملات خوشه‌ای**،" خرید یا فروش مجموعه‌ای از اوراق بهادار است که به طور یک‌جا معامله می‌شود .

"**معاملات چرخشی**،" معاملاتی است که با تکمیل چرخه آن ظرف یک جلسه معاملاتی، وضعیت مالکیت طرفین معامله تغییری نمی‌کند .

"**معاملات مشروط**،" معاملاتی است که برای انجام و یا نحوه تسویه آن، شرایطی برابر مقررات "بورس" تعیین شده باشد .

"**معاملات با اقربا**،" خرید و فروش اوراق بهادار با همسر و اقربای درجه یک (طبقه اول نسبی طبق تعریف قانون مدنی) است .

"**معاملات اعتباری**،" معاملاتی است که درصدی از ثمن معامله از طریق بانک و یا مؤسسه مالی یا اعتباری تأمین مالی شده باشد .

- "معاملات تجدید ساختار،" انتقال اوراق بهادار از طرف شرکت مادر به شرکت‌های تابعه با هدف تجدید ساختار است .
- "معاملات عمده،" معاملاتی است که تعداد سهام مورد معامله از درصد معینی از کل سهام آن شرکت، یا حجم معاملات آن طی دوره معین، و یا حجم معاملات کل بازار طی مدت معین، بیشتر باشد .
- "خرید گروهی،" خرید اوراق بهادار توسط کارگزار با کد معین، و تخصیص آن به مشتریان است .
- "فروش گروهی،" فروش اوراق بهادار تجمیع شده تعدادی از مشتریان با کد معین کارگزار می باشد .
- "انتقال قهری،" انتقال اوراق بهاداری است که با فوت دارنده آن به وراث قانونی وی صورت می گیرد .
- "انتقال قانونی،" انتقال اوراق بهاداری است که به موجب قوانین خاص و یا با حکم دادگاه صالحه به شخص دیگری صورت می‌گیرد .
- "شاخص،" نماگری است که تغییرات قیمت یا بازده یک یا مجموعه‌ای از اوراق بهادار را طی دوره زمانی مشخص نشان می دهد .
- "پذیرش مضاعف،" پذیرش اوراق بهاداری است که علاوه بر "بورس" در بورس دیگری نیز پذیرفته شده باشد .
- "بازارگردان،" کارگزار/معامله گری است که با اخذ مجوز لازم با تعهد به افزایش نقدشوندگی و تنظیم عرضه و تقاضای اوراق بهادار معین و تحدید دامنه نوسان قیمت آن، به دادوستد آن اوراق می پردازد .
- "عرضه اولیه،" منظور نخستین عرضه اوراق بهادار شرکت، پس از پذیرش آن در بورس است.
- "کارگزار معرف،" کارگزاری که در پذیرش اوراق بهادار نقش مشاور و کارشناس را برای عرضه اولیه برعهده داشته باشد .
- "کارگزار متعهد پذیرهنویسی،" کارگزاری است که در عرضه اولیه اوراق بهادار به بورس، هماهنگی برای تأمین مالی خرید بخشی از اوراق را که به فروش نمی رسد، به عمل آورده باشد .
- "حراج،" سازوکاری برای دادوستد اوراق بهادار بر پایه انطباق سفارش‌های خریدوفروش مشتریان با در نظر گرفتن اولویت قیمت و زمان است .
- "جلسه رسمی معاملاتی،" ساعاتی پیوسته از یک نشست کاری است که معاملات اوراق بهادار در این ساعات انجام می پذیرد.
- "بورس" می تواند در یک شبانه‌روز بیش از یک نشست رسمی معاملاتی داشته باشد .

تبصره: تعاریف و اصطلاحات دیگری که برحسب ضرورت های کار با سامانه کامپیوتر و یا پیاده سازی نرم افزارهای جدید مورد نیاز باشد، توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین و اعلام می شود .

ماده ۲: ساعت و روزهای انجام معامله انواع اوراق بهادار در بورس، به استثنای روزهای تعطیل رسمی توسط هیئت مدیره "بورس" تعیین و اعلام می شود .

تبصره: تغییرات ساعت و روزهای انجام معامله حداقل ۱۵ روز قبل از انجام بایستی به اطلاع عموم برسد .

ماده ۳: معاملات بورس، مگر در مواردی که در این آیین نامه آمده است، به طریقه حراج انجام می شود. کارگزاران پیشنهادهای خریدوفروش خود را با توجه به سفارش های خریداران و فروشندگان، تعداد اوراق بهادار و قیمت آنها را در سامانه معاملاتی وارد خواهند نمود .

ماده ۴: معاملات بورس با رعایت اولویت قیمت و زمان ورود سفارش به سامانه معاملاتی انجام می شود. جزئیات نحوه انجام معاملات در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد .

ماده ۵: حدود و شیوه عملیات کارگزاران در خریدوفروش اوراق بهادار تابع "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد بود .

ماده ۶: هیئت مدیره "بورس" می تواند در مواردی که نوسان غیرعادی در قیمت پیشنهادی یا معاملاتی اوراق بهادار در هر جلسه مشاهده کند، از انجام معامله جلوگیری نماید. چگونگی انجام کار در دستورالعمل "توقف معاملات" خواهد آمد. هیئت مدیره بورس می تواند اختیارات موضوع این ماده را به مدیرعامل تفویض نماید .

تبصره: در صورتی که کارگزار خریدار یا فروشنده نسبت به تصمیم جلوگیری از انجام معامله براساس این ماده معترض باشد، باید اعتراض خود را با ذکر دلایل، برای رسیدگی و تعیین تکلیف، به "سازمان" تسلیم نماید. رسیدگی به این اعتراض ظرف 48 ساعت، به عمل می آید .

ماده ۷: شرایط و چگونگی عرضه اولیه اوراق بهادار تابع دستورالعمل "عرضه اولیه اوراق بهادار" خواهد بود .

ماده ۸: انواع معاملات اوراق بهادار، شرایط معامله، میزان اطلاعاتی که در زمان معامله می باید انتشار یابد، مراحل انجام سفارش خریدوفروش، و سایر شرایط انجام معامله در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد. تسویه وجوه و پایاپای اوراق بهادار و شرایط تسویه خارج از اتاق پایاپای، بر طبق "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد .

ماده ۹: معاملات بورس باید در شرایط رقابتی و همواره به صورت حراج انجام شود. در صورتی که انجام معامله ای به صورت حراج ممکن نباشد، انجام این معامله خارج از جلسه رسمی معاملات، غیر از مواردی که طبق ضوابط مصوب شورای بورس تعیین شده، با تصویب هیئت مدیره سازمان و با رعایت شرایط زیر مجاز است:

۱- سهام فی مابین شرکت‌های گروه (شرکت‌هایی که حداقل ۹۹ درصد سهام آنها بصورت مستقیم و یا غیرمستقیم متعلق به شرکت مادر باشد) یا شرکت‌های گروه با شرکت مادر، منتقل شود.

۲- معاملات با هدف سودسازی انجام نشود.

۳- معاملات با رعایت حقوق سهامداران جزء باشد.

۴- معاملات منجر به اصلاح ساختار شرکت و شفافیت آن گردد.

تبصره ۱: مبنای قیمتی معاملات خارج از جلسه رسمی معاملات، توسط هیئت مدیره سازمان تعیین می‌گردد .

تبصره ۲: هیئت مدیره سازمان می‌تواند انجام معامله خارج از جلسه رسمی معاملات را منوط به ارائه تعهد یا تعهداتی از سوی متقاضی نماید .

تبصره ۳: در مواردی که درخواست متقاضی با شرایط فوق‌الذکر منطبق نباشد و هیئت مدیره سازمان با انجام آن موافق باشد، موضوع جهت اخذ تصمیم نهایی توسط سازمان به شورای عالی بورس ارجاع می‌گردد .

ماده ۱۰: در مواردی که کارگزاری برای اوراق بهادار خاصی به‌عنوان "کارگزار معرف" یا "کارگزار متعهد پذیرهنویسی" عمل کند، بر طبق دستورالعمل "عرضه اولیه اوراق بهادار" حق تقدمی برای وی در نظر گرفته می‌شود .

ماده ۱۱: وجوه مربوط به سهام معامله‌شده در بورس همراه با وکالت‌نامه فروش سهام و اصل سهام باید حداکثر تا ۴۸ ساعت از تاریخ معامله بین کارگزاران خریدار و فروشنده ردوبدل گردد. کارگزار فروشنده، موظف است تشریفات مربوط به انتقال سهام معامله‌شده را ظرف ۴۸ ساعت (سه جلسه معاملاتی) از تاریخ معامله انجام داده و سهام را تحویل خریدار نماید. در صورتی که علل یا توافقی دیگر در مورد تحویل بعد از مهلت‌های تعیین‌شده، وجود داشته باشد، مراتب باید حداکثر تا پایان نشست رسمی معاملاتی مربوط کتباً به اطلاع مدیرعامل "بورس" برسد. در هر صورت، معامله انجام‌شده، قطعی به شمار می‌رود. ساعات تسویه و یا مدت‌زمان مربوط به انتقال سهام، براساس "دستورالعمل سپرده‌گذاری، تسویه و پایاپای" انجام خواهد شد.

ماده ۱۱ مکرر ۱: کلیه معاملات عمده‌ای که فروشنده برای انجام معامله با شرایط اعلام آمادگی نماید، صرفاً با موافقت مدیرعامل انجام می‌شود. بورس تسهیلات لازم را با رعایت موارد زیر توسط کارگزاران برای انتقال سهام فراهم می‌آورد :

۱: کارگزار فروشنده، مکلف است شرایط فروشنده را منطبق با مقررات بورس و بر اساس دستورالعمل معاملات دریافت و به بورس اعلام نماید .

۲ : کارگزار فروشنده، پس از مشخص شدن برنده رقابت، مکلف است سند تسویه خارج از پایاپای حصة غیرنقدی را که پس از تأمین شرایط اعلامی معامله از سوی خریدار به امضای طرفین معامله (خریدار و فروشنده) رسیده است به بورس تسلیم نماید. قطعیت معامله منوط به پرداخت حصة نقدی از سوی خریدار و ارائه سند تسویه خارج از پایاپای، مطابق مقررات می باشد. مهلت رایه سند تسویه خارج از پایاپای و قطعیت معامله حداکثر ۱۴ روز کاری بعد از مشخص شدن برنده رقابت می باشد.

تبصره ۱: در صورت عرضه سهام جهت انجام معامله عمده از سوی سازمان خصوصی سازی، افزایش مهلت تسویه حصة نقدی و رایه سند تسویه خارج از پایاپای از ۱۴ روز کاری به ۳۰ روز کاری به درخواست آن سازمان و موافقت وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی به عنوان رئیس شورای عالی بورس و اوراق بهادار امکان پذیر می باشد.

تبصره ۲: مهلت ارائه سند تسویه خارج از پایاپای و قطعیت معامله در عرضه عمده سهام وثیقه شده جهت تضمین اوراق توسط شرکت سپرده گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه، حداکثر ۵ روز کاری بعد از مشخص شدن برنده رقابت می باشد.

تبصره ۳: خاتمه مهلت، آخرین ساعت کاری روز چهاردهم یا سی ام حسب مورد خواهد بود. ساعت کاری در ایام ماه مبارک رمضان از ساعت ۸ صبح تا ۳ بعدازظهر و سایر ایام از ساعت ۸ صبح تا ۴ بعدازظهر می باشد

۳ : خریدار مکلف است از طریق کارگزار خود حداکثر تا پایان مهلت های مقرر در بند (۲) این ماده نسبت به تسویه حصة نقدی معامله از طریق اتاق پایاپای اقدام نماید .

۴ : در صورتی که حصة نقدی مطابق با شرایط اطلاعیه عرضه توسط کارگزار خریدار به حساب شرکت سپرده گذاری مرکزی در موعد مقرر واریز نشود معامله محقق نشده و سهام موضوع اطلاعیه عرضه در مالکیت فروشنده باقی خواهد ماند. در این صورت شرکت سپرده گذاری مرکزی کلیه کارمزدهای متعلقه را از محل ۱۰ درصد سپرده حضور در رقابت واریزی توسط خریدار کسر و ۵ درصد از سپرده حضور در رقابت را به عنوان وجه الضمان ناشی از عدم انجام تعهدات خریدار به حساب کارگزار فروشنده جهت پرداخت آن به فروشنده واریز می نماید.

تبصره : پس از کسر کلیه کارمزدها و ۵٪ وجه الضمان، وجوه مازاد واریزی از سوی خریدار جهت حضور در رقابت به کارگزار وی مسترد خواهد شد.

۵ : به محض درج اطلاعیه عرضه سهام توسط بورس، سهام موضوع معامله به کد مخصوص که برای انجام معاملات عمده در نظر گرفته می شود انتقال می یابد و فروشنده و کارگزار فروشنده نمی توانند بدون موافقت بورس از عرضه سهام خودداری نمایند .

۶ : در صورتی که خریدار مطابق مقررات، برنده رقابت بوده و شرایط قطعیت معامله مندرج در اطلاعیه عرضه را فراهم نماید، فروشنده مکلف به امضای سند تسویه خارج از پایاپای و ارائه آن به کارگزار خود می باشد. در غیراینصورت فروشنده مکلف است علاوه بر کارمزدهای معامله، به برنده رقابت که به موجب دستورالعمل اجرایی این مقررات نسبت به واریز وجه یا رایه ضمانت نامه اقدام کرده است از قرار هر ماه ۲ درصد خسارت، معادل مبلغ واریزی یا ارزش ضمانت نامه بانکی برای مدتی که وجه واریزی در

حساب شرکت سپرده‌گذاری مرکزی متوقف بوده یا ضمانت‌نامه بانکی معتبر در اختیار آن شرکت بوده است پرداخت نماید. انتقال سهام از کد مخصوص به کد مالکیت فروشنده منوط به پرداخت خسارت مندرج در این بند خواهد بود .

۷ : فروشنده مجاز است حداکثر تا پنج درصد از حصه نقدی را در خارج از مهلت‌های مقرر در بند (۲) این ماده دریافت نماید. در این صورت حصه مزبور نیز غیرنقدی تلقی خواهد شد و همزمان با ارائه سند تسویه خارج از پایاپای، آن بخش نیز خارج از پایاپای تسویه شده و معامله قطعی می‌گردد. در صورت عدم توافق خریدار و فروشنده به شرح فوق، حصه نقدی باید به ترتیب مندرج در بند (۳) این ماده از طریق اتاق پایاپای تسویه شود .

۸ : در صورت عدم امضای سند تسویه خارج از پایاپای از سوی خریدار یا فروشنده یا عدم آرایه آن به بورس معامله محقق نشده و به اختلاف طرفین براساس ترتیبات مقرر در ماده ۳۶ قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران رسیدگی خواهد شد. متخلف علاوه بر پرداخت خسارت طرف مقابل مکلف است کلیه کارمزدهای معامله را به ذینفع آن پرداخت نماید. مبنای محاسبه خسارت قابل پرداخت حسب مورد براساس مفاد بند (۴) یا بند (۶) این ماده خواهد بود .

۹ : در صورتی که معامله به هر دلیل محقق نشود حصه نقدی واریزی از سوی خریدار (غیر از ۱۰٪ از قیمت پایه جهت شرکت در رقابت) به کارگزار خریدار مسترد خواهد شد .

ماده ۱۱ مکرر ۲ : کارگزار خریدار برای توزیع گسترده اوراق بهادار با موافقت مدیرعامل بورس می‌تواند از مهلت حداکثر ۳ روز کاری برای تخصیص و ارائه فهرست نهایی خریداران استفاده نماید .

ماده ۱۲ : وجوه مربوط به معامله های اوراق مشارکت باید حداکثر ظرف ۲۴ ساعت از تاریخ معامله، واریز شود. در صورتی که وجوه اوراق مشارکت پس از ۲۴ ساعت پرداخت نشود، کارگزار فروشنده می‌تواند درخواست ابطال معامله یا اخذ جریمه هر روزی که وجه دیرتر پرداخته می‌شود، اقدام نماید. در هر صورت، کارگزار خریدار نمی‌تواند تقاضای ابطال معامله انجام شده را نماید و موظف به پرداخت خسارت به کارگزار فروشنده، است. جزییات پایاپای و تسویه اوراق مشارکت براساس مفاد "دستورالعمل سپرده گذاری، تسویه، و پایاپای" خواهد بود .

ماده ۱۳ : نحوه تکمیل اسناد مربوط به معاملات و تحویل آن‌ها به "بورس" و نیز نحوه تسویه وجه طبق دو دستورالعمل "نحوه انجام معاملات" و "سپرده گذاری، تسویه و پایاپای" انجام می‌شود .

ماده ۱۴ : دستورهای خرید یا فروش اوراق مشارکت بانک مرکزی و دولت بدون توجه به محدودیت‌های مقرر در آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های بورس در "بورس" قابل معامله خواهد بود .

ماده ۱۵ : انجام معاملات قهری، قانونی، اشخاص خارجی، گروهی، خوشه‌ای، مشروط، با اقربا، اعتباری، تجدید ساختار و ترجیحی طبق دستورالعمل‌های "نحوه انجام معاملات" و "سپرده‌گذاری، تسویه، و پایاپای" انجام خواهد شد .

ماده ۱۶ : کارگزاران موظفاند از انجام معاملات چرخشی اجتناب کنند، و در صورتی که سهواً این نوع معاملات را انجام داده، و بعداً به ماهیت معامله پی بردند، مراتب را بلافاصله به مدیرعامل "بورس" اطلاع دهند. جزییات مربوطه در "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد آمد .

ماده ۱۷ : در مواقعی که اعلام خرید کارگزاران یا قطعیت معامله مورد تردید باشد، رأی مدیرعامل "بورس" یا نماینده وی قطعی و لازم‌الاتباع می‌باشد .

ماده ۱۸ : معاملات عمده براساس "دستورالعمل معاملات عمده" انجام می‌شود .

ماده ۱۹ : نحوه و چگونگی وثیقه‌گذاری اوراق بهادار بر طبق "دستورالعمل توثیق اوراق بهادار" انجام می‌شود .

ماده ۲۰ : "بورس" موظف به رعایت قوانین پولی و بانکی، مصوبات بانک مرکزی و شورای پول و اعتبار در مورد "معاملات اعتباری" و ابلاغ این مصوبات و مصوبات "شورا"، "سازمان" و هیئت‌مدیره بورس به کارگزاران است .

ماده ۲۱ : پذیرش اشتباهات سهوی کارگزاران در مورد معاملات تا حدی مجاز است که در دستورالعمل "توقف معاملات" تعیین شده است .

ماده ۲۲ : کارگزاران موظفاند ضمن رعایت سفارش مشتریان از فرم‌هایی برای پذیرش سفارش‌های خرید و فروش مشتریان استفاده کنند که از طرف "بورس" طراحی شده است .

سفارشی که به صورت غیرحضور از طریق تلفن، فاکس، و یا به شکل الکترونیک به کارگزار داده می‌شود، باید به‌نحوی انجام شود که در دستورالعمل "نحوه انجام معاملات" تصریح شده است.

ماده ۲۳ : نحوه ادامه معاملات ناتمام اوراق بهادار در نشست معاملاتی بعدی، بر طبق "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" انجام می‌شود .

ماده ۲۴ : بازکردن و بستن نمادهای معاملاتی و صدور مجوز توقف نماد بر اساس "دستورالعمل توقف نمادها" انجام خواهد شد .

ماده ۲۵ : "بورس" موظف است اطلاعات لازم از جمله قیمت آغازین و پایانی، شاخص و میزان سهم شناور آزاد را برای تحلیل بازار و انجام معاملات عادلانه و مبتنی بر عرضه و تقاضا به نحو مقتضی در اختیار بازار قرار دهد .

ماده ۲۶ : نحوه انجام معاملات اوراق بهادار مختلف از جمله سهام، حق تقدم سهام، اوراق مشارکت، سبد سهام، و هر نوع اوراق بهاداری که در بورس پذیرش می شوند، براساس "دستورالعمل نحوه انجام معاملات" خواهد بود.

ماده ۲۷ : حذف شد.

تبصره : حذف شد.

ماده ۲۸ : به منظور انجام پروژه‌های گسترش بورس به میزان ۰۰۰۶ / درصد از ارزش معامله سهام که ۰۰۰۳ / درصد آن را خریدار و ۰۰۰۳ / درصد آن را فروشنده پرداخت می کند، توسط سازمان وصول و مستقیماً به حساب بانکی خاصی به نام سازمان کارگزاران بورس واریز می شود. این وجوه منحصرأً با تصویب شورای بورس به مصرف طرح‌ها و پروژه‌های توسعه بورس خواهد رسید. هرگونه دخل و تصرف در موجودی حساب بانکی مذکور توسط سازمان، بدون تصویب شورای بورس ممنوع می‌باشد. درصد یادشده از معاملات اوراق مشارکت دریافت نخواهد شد. در مورد سایر ابزارهای مورد معامله در بورس، در هر مورد موضوع در آیین‌نامه اوراق بهادار یاد شده خواهد آمد .

تبصره : حداکثر کارمزد موضوع این ماده در هر معامله ۲۰۰ میلیون ریال می‌باشد که از هر یک از طرفین معامله دریافت می شود .

ماده ۲۹ : کارگزاران مکلفاند دفاتر سفارش‌های دریافتی خود را مطابق دستورالعمل‌های مربوطه ثبت و از فرم‌هایی که سازمان مقرر می‌دارد استفاده کنند. مسؤولیت حفظ فرم‌های سفارش مکتوب و الکترونیک و اطمینان از صحت سفارش‌های انجام‌شده با کارگزاران است .

ماده ۳۰ : کارگزاران مکلفاند تمام وجوهی را که از مشتریان خود برای انجام معامله دریافت می دارند، در پایان هر روز در حساب جاری مخصوصی که نزد یکی از بانک‌ها و تحت عنوان "حساب جاری معاملاتی کارگزاری" به نام خود باز می‌کنند، منظور نمایند. در برگه مخصوصی که سازمان برای منظور نمودن وجه تهیه می کند، باید ذکر شود که وجوه مزبور بابت فروش یا خرید چه تعداد سهام یا اوراق مشارکت متعلق به فروشنده یا خریدار (با ذکر نام و مشخصات فروشنده یا خریدار) می باشد. کارگزاران مجاز نیستند به هیچ‌وجه وجوه مشتری را برای مدتی خارج از زمان تعیین شده در دستورالعمل نزد خود نگاه دارند، و یا هرگز از محل وجوه آن‌ها، برای سایر مشتریان و یا کارگزاری خود، معامله‌ای انجام دهند. جزئیات امر در آیین‌نامه "نحوه نگهداری وجوه مشتریان" خواهد آمد .

ماده ۳۱ : کارگزاران و نمایندگان آن‌ها که در امور مربوط به خریدوفروش سهام فعالیت دارند می‌توانند تا میزان نصاب‌های مندرج در زیر برای خود و افراد تحت تکفل خود، سهام به قیمت تابلو خریداری نمایند :

بند الف : اعضای حقیقی و نمایندگان اشخاص حقوقی عضو هیئت‌مدیره و مدیرعامل و کارکنان شرکت‌های کارگزاری جمعاً تا سقف ۲۵۰ میلیون ریال (به قیمت خرید).

بند ب : شرکت‌های کارگزاری تا سقف صد در صد سرمایه ثبت و پرداخت‌شده و یا هفتاد درصد ارزش ویژه حقوق صاحبان سهام شرکت کارگزاری هر کدام که کمتر باشد .

تبصره : کارگزاران عبارت‌اند از مدیران عامل و اعضای هیئت‌مدیره شرکت‌های کارگزاری و نمایندگان کارگزاران عبارت‌اند از دارندگان گواهی‌های حرفه ای که در بورس فعالیت می کنند .

ماده ۳۲ : در مورد انتقال سهام به مدیران و کارکنان واحدها، انتقال براساس مصوبه " انتقال سهام به کارکنان شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس " انجام خواهد شد .

ماده ۳۳ : تسویه معاملات در خارج از اتاق پایاپای و سیستم تسویه بورس فقط محدود به مواردی است که در "دستورالعمل سپرده‌گذاری، تسویه، و پایاپای" می‌آید .

ماده ۳۴: کارگزاران موظف‌اند مفاد این آیین نامه را رعایت و اجرا نمایند. در صورت عدم رعایت آن مشمول مقررات پیش‌بینی شده مربوطه خواهند شد .

ماده ۳۵ : دستورالعمل‌های اجرایی این آیین‌نامه پس از تصویب هیئت‌مدیره "سازمان" و ابلاغ آن معتبر و لازم‌الاجراست .